

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku R. K. i Przedsiębiorstwa [...] P. Sp. z o.o. z siedzibą w K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym i wysokość podstawy wymiaru składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądza od wnioskodawcy - Przedsiębiorstwa [...] P. Sp. z o.o. z siedzibą w K. na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym,

II. nie obciąża wnioskodawczyni R. K. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 września 2018 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawczyni R. K. oraz płatnika składek -Przedsiębiorstwa [...] „P.” Sp. z o.o. z siedzibą w K. , od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi

w O. o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym i wysokość podstawy wymiaru składki.

Sąd Apelacyjny podzielił poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia, jak i ich ocenę prawną, zgodnie z którą wnioskodawczyni podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wymienionych w decyzji, a także ustalającej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia oraz ubezpieczenie zdrowotne, z tytułu zatrudnienia u płatnika składek - na podstawie 54 umów o świadczenie usług księgowych określanych jako umowy o dzieło (art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej ustawa systemowa).

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczyni i płatnika składek, zarzucając naruszenie prawa materialnego – art. 627 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy „wszelkie okoliczności świadczą o tym, że odwołujących się łączyła umowa o dzieło”, art. 734 k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji „nieustalenie *essentialia negotii* umowy zlecenia co powoduje, że błędnie zakwalifikowano umowę łączącą odwołujących się jako umowę zlecenia”, oraz art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniu społecznemu. W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy zgodnie z żądaniem apelacji, „względnie - w przypadku gdyby zarzut naruszenia przepisów postępowania okazał się uzasadniony”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji lub uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazano na istotne zagadnienie prawne - „czy uprawniona jest ingerencja osób trzecich w stosunek prawny łączący strony umowy? Chodzi o rozstrzygnięcie czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych może ustalić charakter umowy łączącej strony wbrew jej treści wynikającej z woli stron umowy? Czy wcześniejsze kontrole Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczące m.in. charakteru umów łączących Spółkę P. z księgową, zakwalifikowane jako umowy o dzieło, i tożsame w

treści nie powinny wpływać na ocenę dalszych umów tego rodzaju, a przynajmniej łagodzić skutki finansowe ponoszone przez kontrolowanych? Czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma uprawnienia do zmiany kwalifikacji umowy o dzieło na umowę zlecenia?”. Nadto, w ocenie skarżącego, skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania jako oczywiście uzasadniona, ze względu na pominięcie norm z art. 627 k.c. i zastosowanie art. 734 k.c.

W odpowiedzi na skargę pozwany organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie, w razie przyjęcia jej do rozpoznania, o oddalenie skargi z zasądzeniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie Sądu Najwyższego pełnomocnik wnioskodawczyni i płatnika składek nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13 (LEX nr 1495840), trzeba przypomnieć, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i istniejący tytuł ubezpieczenia. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i

758 k.c. lub właściwych umowom, do których - stosownie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy systemowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się jednolicie, że zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą - co do zasady - ułożyć stosunek prawny według swojego uznania. Swoboda stron przy zawieraniu umów nie jest jednak nieograniczona, gdyż jej granice stanowią właściwość (natura) stosunku prawnego, ustawa oraz zasady współżycia społecznego. Oznacza to, że strony są zobligowane do przestrzegania zasadniczych elementów stosunku zobowiązaniowego, czyli jego części składowych, które decydują o istocie tworzonego węzła prawnego. Zasadom wykładni określonym w art. 65 § 2 k.c. podlega także kwalifikacja prawna umowy wyrażona w nadanej jej przez strony nazwie. Nie ma ona jednak charakteru przesądzającego, gdyż decydująca jest rzeczywista istota umowy determinowana jej treścią, zgodnym zamiarem stron i celem umowy, a nie jej nazwa, która niejednokrotnie może nie oddawać natury łączącego strony stosunku prawnego. Inaczej rzecz ujmując, skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Okoliczność, że strony umowy określiły łączący je stosunek prawny jako umowę o dzieło, eksponując w ten sposób jej charakter, nie jest zatem elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, które ostatecznie - z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy - określa sąd (por. np. wyroki z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, LEX nr 1618766 oraz z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 216/12, LEX nr 1324298 i powołane w tym ostatnim orzeczenia). Należy też wskazać, iż umowa o dzieło należy do umów rezultatu - jej przedmiotem jest indywidualnie oznaczony wytwór (efekt). Dla oceny, że zawarto umowę o dzieło, nazywaną również umową o „rezultat usługi” - co odróżnia ją od umowy o świadczenie usług, której przedmiotem jest sama usługa polegająca na wykonywaniu określonych czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie - konieczne jest, aby działania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu (por. np. wyroki z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 402/12, LEX nr 1350308 oraz 12 sierpnia 2015 r., I UK 389/14, LEX nr 1816587 i powołane w nich orzeczenia). Należy w tym miejscu przywołać

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2017 r., I UK 26/17 (BSN - IPUSiSP 2018 nr 1, poz. 29) w którego tezie wskazano, że systematyczne wykonywanie usług z zakresu księgowości sprzeciwia się uznaniu ich za dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że podstawę zaskarżonego wyroku stanowiła ocena, iż przedmiotem spornych umów cywilnoprawnych nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, ale samo wykonywanie powtarzalnych usług z zakresu księgowości, nie sprecyzowane w sposób zindywidualizowany. Strony zawierające umowy były bowiem zainteresowane nie wytworzeniem konkretnego, zindywidualizowanego, z góry określonego w parametry dzieła, lecz starannym i systematycznym wykonywaniem czynności związanych z obsługą księgową Spółki przez wnioskodawczynię.

Nie jest też uprawniony wniosek, powołujący się na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Powołany przepis zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Trzeba też przypomnieć, za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (LEX nr 1408141), że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przestanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach odnośnie do Przedsiębiorstwa [...] „P.” Sp. z o.o. z siedzibą w Konieczkach orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c., uwzględniając § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265), natomiast odnośnie do wnioskodawczyni R. K. , na podstawie art. 102 k.p.c.